

Cédulák XLIV.

– keserves lelkiség, nyomasztó világhelyzet. Az ember technikai tudása elképesztő, szárnyal – miközben az embertársával való bánásmódot illetően a „barlangi magatartás” az irányadó. Ráadásul a történelmünk is hosszú, így 77-szer átírták. Más volt hazánk határvonala Trianon előtt, és más ma. A Krím félsziget Nagy Katalin cárné óta az orosz cároké, majd a szovjet birodalom része, mígnem Hruscsov egy kótyagos pillanatában „odaadta” Ukrajnának. De ettől ugyan semmi nem változik, minden a nagy Szovjetunió belül marad. Akkor kié a Krím jogilag? Természetesen az erősebbé! Amióta a világ létezik, mindig így van. A lakosait, a krími tatárokat még Sztálin idején telepítették ki, nem bíztak bennük – jönnek a németek, még átállnak... Valami sivatagban állt meg velük a vonat, „el lehet húzni, amíg nem lövünk!”. Kié Kárpátalja? Putyin most nyilatkozta, ősi orosz föld. Közben a rakéták dübörögnek, még nem nukleáris töltettel, de ez bármikor változhat! Katonák, civil lakosok százazrei halnak, egykori városok a földdel válnak egyenlővé... romok, pusztulás, halottak... Tűzszünetről, béketárgyalásról a pápa meg a magyarok beszélnek... Az oroszok pedig a *vörös vonal* átlépéséről – harci repülőket küldése Kijevnek... Itt élsz, egyre sötétebb világban, azt hitted, a XXI. század más lesz, mint korábban... *Uram, tekintsd a tévelygő emberre! Eltévettünk, utat vesztettünk, segíts megtalálni helyünk világodban! Kérünk, ne késlekedj, mert köröttünk már erősen sötétedik... Árnyak kísértenek, démonok lihegnek, miközben testvéreink között sokan szólnak ránk megvetéssel, tagadva fenséged... Segíts rajtunk, különben mi magunk rohanunk a végítéletbe...*

– nemzedékem a világháború idején született, Rákosi uralma alatt lettünk kamaszok, '56-ban nem lehetett gyerekek maradni, ha egy kicsit is érdekelt a világ... Azután Kádár változó hangulatú országglása idején papír szerint is felnőtünk. Az

addigiakhoz képest „tömegével” szerezhettünk diplomát. Mi még olvasó emberek voltunk, Tolsztoj, Hemingway, Thomas Mann hozzánk tartozott... Pósa tanár úr velem örült a szigorlaton, amiért *A varázshegy*ről beszélhettünk... Igaz, a kubai válság idején néhány napig az atomháború elképzelhetetlen lehetősége is közbeszéd tárgya volt – de általános megkönnyebbülésre hamar elmúlt az egész... Később – elég furamód, de – a „szocializmus építése” is véget ért. Valami más kezdődött, azóta is tart, afféle kelet-európai kapitalizmus... Ezt akartuk, vagy csak ez lett – itt van. És ha azt a csekély harminc évet átugorjuk – megérkeztünk a jelenbe! *Irgalom atyja, el ne hagyj!* Látványos formája a háború, de a mélyben valami sötétség, céltalanság... Hiába a mesterséges intelligencia, ha az ember nem változik, szikrányival sem kerül közelebb társaihoz, mert azok is magányosak, buborékban élnek... Egy nagy vezető azt mondta, Európa messzelátói az évszázad végét kémelelik, a jövődőt félnek, sokmilliónyan csak a hónap végét várják, hogy addig kihúzzák... Mit nekik Hekabé – és ők Hekabének, teszi hozzá kétes önvédelemmel Shakespeare. Már mint hogy a nyomorúságaival birkózó embert nem érdeklik a fennkölt istenek, de őket sem az alantas földi lét... Akkor pedig mit kellene tenni? *Ha nem lesz béke...* különben szó megszakad...

– gyerekkoromról, radnótista éveimről kérdeztek mai fiatalok. Szokatlan helyzet, manapság az öregtől aligha lehet tanulni, neki még a mobilja is lebutított, így is alig tudja kezelni... Az '50-es évek második felében jártunk oda, humán tárgyakból nem tanultunk jószerevel semmit. Klasszikusokat olvastunk, én könyvtárba jártam. Tíz évvel utána darabonként – ötven forintokért – megvettem a Tolsztoj-életműsorozatot, gyönyörű kiadásban... A Radnótiban azért nem tanultunk történelmet, mert a Tanár úr félt, nem tudta, mit tanítson. Irodalomból azért, mert az oktató, bocsánat, súlyos

ismerethiánnyal küzdött volna – ha tudja, mit nem tud... Utánunk még évtizedekig tanított ott, talán pótolt. A bölcsészkaron a történelem ugyancsak politikai ügy volt, a felsőbb iránymutatás szerint nem történészekre van szükség, legyenek jó agitátorok! Pedig ez már a '60-as évek... Cserébe rend és csönd, befogtad a szád... Nem kérdeztél Trianonról, különben sem tudtál róla semmit, egészen a kétezres évek elejéig nem beszéltünk róla. Arról viszont szó volt a '80-as években, mit is építünk szép hazánkban, szocializmust – né tán annak magasabb fokát? Végül megjött az elkötelezett értelmességnek a válasz – a fejlettet építjük, azt! És nemzedékem ebben a mind jobban berendezett lakótérben élte világát... Ami aztán az internettel és a rendszerváltással ránk szakadt – de készületlenül ért persze ez is, mint a nagy SZU szétesése... Ugyan rég benőtt a fejünk lágya, de a világ jövőjét mind kevésbé látjuk előre... Pedig ideje lenne!

– titkaink, csupa arcpírító izgalom, ha valaki megtudná, a hideg kilelné! De azt is, akiről kiderülne titka! Legalábbis így gondoltam, ezért olvastam hónapokon keresztül egy női magazin jellegű levelezési rovatát, ugyan milyen titkokat rejtegetnek hölgyeink. Az eredmény hervasztó. Szex, szex és megint csak a félrelépések viszszafogott elbeszélése... Az is fölöttlött bennem, hogy egy íródeák követi el ezeket a történeteket... hisz legtöbbször olyan unalmasan élünk, ugyan mit írjon? Fölkel, elmegy a robotba, hazajön – megint nem történt vele semmi... Persze sokféle kaland izgivé teheti az életed, de eszembe sem volt betörőnek állni soha, szégyelltem volna lopni a kollégámtól, az államtól ingyen jutni valamihez... Legföljebb irodaszert... de a jó küllemű tollak nem fognak, a papírvágó életlen, a papír selejtes... Könyvet néha, bár azt meg észre sem vették – nem olvastak... Marad a tiltott viszony, de annak mindig ára van... Minél édesebb, annál nagyobb! Olykor az életed – és akkor már nem kaland...

– évezredek óta fogva küzdelmet folytat az ember a megmaradásáért. A mindennapi túlélésért, a maga előidézte belső ütközések elrendezéséért, természeti katasztrófák, betegségek, járványok, éhínségek elviseléséért. Eddig mindent

túlélünk, ha olykor rettenetes büntetéssel is sújtott bűneinkért Teremtőnk. Szodoma lakóinak elvetemültsége talán az emberteremtés értelmét kérdőjelezte meg Istenben, ezért a gyökerekig ható pusztítást rendelte el, még ha ez ártatlanok halálát is követelte... Más kérdés, ha az eluralkodó kéjvágy ilyen büntetést vont maga után, akkor mit érdemelne ma. És hányan? Most azonban minden eddigi kihívást meghaladó fenyegetésű helyzetbe jutottunk, csőre töltött atomfegyverek birtokában... Olyan nemzeti érdekek kényszerében, lásd ukrán–orosz területi igények, melyekről elvileg nincs alku... Trianonról sem szavaztunk... Ha nem adod szépszerével – elveszik erővel! Most hagyjuk az igazság meg a nemzeti lelkiület őszinte, de fegyverrel nem váltható költészetét... A harcolókat vezérek uralják, de sorsuk bizonytalan, hiszen szélfúvás is elsöpörheti őket. Mi lesz utánuk, gyenge báb, erőskezű uralkodó? Ember nem látja a háború végét, sem hatását a világra... Túléljük ezt is? Mi lesz az ára? Kísérik még ilyen méretű összecsapások utunk a jövőbe? Vagy valami korszakhatárnál lennénk csak apró jelzőkáróként? *Uram, irgalmazz, légy kegyes...!*

– *mint a köd, ami megüli az utcát, azonképpen a világ is homályba süllyedt... Nagy okosságunkkal, tengernyi tudományunkkal, mely itt Európában kivált áradó – nincsenek tūpontos szavaink leírni, ami van, az okokat, a vezetők döntéseinek indokát, s legfőképp a következő történéseket... Eltévődünk. Teszünk valamit, mintha válaszolnánk, védekeznénk – valójában kívül a pályán... Talán méregetik, mit bírnak még odalent? Az évtizedek óta rendíthetetlen Nyugat-Európa fél a téltől? Mint valami rossz álom, ez lett az emberi fejlődés diadalából? Meg a zavaros szellemi kotyvalékok özöne? Ugyan mit szólna Kant, Hegel és a náluk sokkal „liberálisabb” Sartre, miként nevetné ki az emberi nemiségnél elakadó „ideológusokat” Lukács György? Keserves. Ez lett Szókratész, Platón gondolataiból? A múltat gyakran kiszorítja a jelen, de nem a kotyogással, hanem új gondolatokkal! Az pedig, hogy én kicsit nőnek érzem magam, sőt talán jobban is, mint serdülő koromban – magánügy. Az ember helyét kellene megérteni, nem személyes gondjaimat fölmutatni... Lehet, csak öregségem miatt nem látom világunk nagyszerűségét...*

– nem kell hozzá nagy bölcsesség, hogy megállapítsuk: régi szép álmunk, miszerint a 21. századra a fejlett kultúrájú, magas műveltségű világrészekben a háború túlhaladottá válik – idea volt s maradt... Megint egyszer nevetségessé lett... Fegyveres erőszakra kell készülni, állami méretekben, tehát országok között... Kell, mert ez a legegyszerűbb és gyors eredményt hozó módszer igazunk érvényesítésére. Áldozattal jár, de ha a cél teljesül – megéri a küzdés... Mit sem változott az ember egykori *barlangi* állapota óta – vagy ez csak az agresszort jellemzi? Válaszolhat erre valaki, vagy olyan kérdés ez, ami túlmutat az emberen, Teremtőnk felé? Azon állapotunkban maradt volna abba az ember teremtése, azon a

biológiai szinten vagyunk azóta is, amely erre a szellemi-érzelmi produkcióra képes? Netán ez is csak *próbatétel*, melyet képesek vagyunk, lennénk legyőzni, de a gonosz kísértése vonzóbb? *Uram, ki lennék én, hogy válaszoljak...?*

– Szókratész két és fél ezer évvel ezelőtt kezében a méregpohárral, melyet Athén bírái mértek rá, mondván, *tanítása megrontja az ifjúságot*, meghagyta Kritónnak, hogy áldozza föl a fekete kakast Aszklépiosz tiszteletére, mert fohászai nyomán meggyógyította őt. Vajon ha megkérdeznék tőle, milyennek gondolja az embert manapság, kétezer-ötszáz év múltán – csalódást okoznánk számára? Éppen, hogy nem...

Vízpart kövekkel